

"ישיבישע בלאט" "לאמדעס" ב"דף היומי" בשו"ת ומ"מ

דף ז.

1. ריב"ק אומר, אומר אדם לחבירו הנאה שתעמוד עמי לערב, ויל"ע למה דיבור זה מותר יותר משאר דיבורים, ולפי זה במה נחלק ת"ק?
 2. הנשאל לחכם וכו', ויל"ע בטעם האיסור האם הוא על החפץ הנשאל שא"א להתירו, או שהוא דין על הגברא שלא לשאול פעם שנייה, וכן האם האיסור על השואל לשאול, או על החכם להורות?
 3. בשל תורה הלך אחר המחמיר, ובשל סופרים אחר המיקל, ולכאורה זה מהדין הידוע של ספק דאורייתא לחומרא, וספק דרבנן לקולא, אלא שאז לא מובן דעת החולקים?
- הנותן צמר לצבע, עיקר הסוגיא בב"ק דף ק; וטעמו של ר"מ בפשיטות נראה שהוא כגזלן וקני בשינוי, וכמו שכתב רש"י כאן, אמנם בב"ק כתב דאם ירצה בעל הצמר לקחת את הצמר ולשלם שכרו רשאי, ומכאן שאינו גזלן גמור, עיי"ש תוי"ט, ובאילת השחר ביאר דבריו דלפי מדת הקפדת בעה"ב נהיה גזלן, וכשמבקש צמרו סימן שאינו מקפיד, ובדעת רבי יהודה, נחלקו הראשונים, האם הוא גזלן רק קנסו שלא יקנה בשינוי (רש"י ב"ק ק:), או שכיון ששווג הוא לא קונה (ר"ת בתוס' כאן), ועי' ש"ך חו"מ שו' ו' נ"מ בזה כשבעה"ב רוצה את דמי הצמר אי יכול לכפות את הצבע ע"ז (עי' רמב"ם וראב"ד שכירות י' ד').
- באופן חישוב היציאה והשבת, עי' רש"י כאן ורמב"ם פיה"מ שם, ובתוס' שם הביא מהירושלמי לחשב באופן אחר, עי' סמ"ע שו"ט ה"מ ביניהם.

תוד"ה הנשאל, כתבו דבאופן שטעה בדבר משנה, או אפילו בשיקול הדעת וסוגיא דעלמא כאידך יכול להחזירו, וביאר הריטב"א דזה אינו מוגדר כהוראה, (ע"ע בר"ן), ועי' בש"ך יו"ד רמב" נח' שנחלק על הרמ"א, האם בטעה בשיקול הדעת לבד יכול להחזירו, וע"ע ש"ך חו"מ כה" ס"ק יד' יד' יח' שהרמ"א סותר עצמו בזה, ועי' קצה"ח שם שמחלק בין דיני ממונות לאיסור והיתר.

גדול בחכמה ובמנין, ומהו מנין, בראב"ד כתב מנין שנים, ובריטב"א פירש ששימש ת"ח יותר שנים, ועוד פי' דקאי על מנין התלמידים שמסכימים עמו, או שיש לו יותר תלמידים (נמו"י), ע"ע הגהות אשר"י סימן ג'.

ריב"ק אומר, בשל תורה וכו', ונחלקו הראשונים האם חולק על גדול בחכמה ובמנין (רמב"ם ממרים א' ה'), או שאיירי רק בשניהם שוים (ראב"ד, שו"ת הרשב"א ח"א רנ"ג). ולחכם עצמו לכו"ע מותר לנהוג כסברתו, עי' ריטב"א, וה"ה לתלמידיו.

ע"ב

1. ר"א אומר שואל אדם צרכיו ואח"כ יתפלל, וקשה הא ר"א אמר בברכות כח: שהעושה תפילתו קבע אין תפילתו תחנונים, ומשמע שיש לבקש בתוך התפילה? ושלשה לאחריו, ועי' ירושלמי שנחלקו בטעם האיסור בלאחריו, ו"א שנחשב כ-בן המועד, מעין "אסרו חג", ו"א שלא ישמח במועד על מה שהולך להרויח מיד לאחריו, ועיי"ש שכתב נ"מ בדבר שאינו מתקיים, ועי' מאירי כאן שכתב שהטעם הוא משום גזירה לפנייהם אטו אחרייהם.

יום א' לעולם אסור, ועי' לעיל מה שהבאנו ש"ג "יום נוצר" והכוונה לאלו של ימינו, וכן נראה מתוס' ר"א לעיל ו. ד"ה לדברי, ועי' פלפולא חרפתא סנהדרין פ"ז ג' ה' שהקשה מכאן על הדעות שבני נח לא נצטוו על השיתוף ונוצרים דידן לא נקראים עובדי ע"ז, ועי' רמ"א או"ח קנ"ו א', ופתי"ש יו"ד קמ"ב.

רש"י ד"ה בגולה, ע"ע רש"י יא; ועי' חשק שלמה, ומלא הרועים, ועי' לח"מ עבודת כוכבים ט' א'.

תוד"ה סוס, ור"א מביה"ם, עי' מהרש"א ומהר"ם ועי' חזו"א יו"ד סג' א' מה שהקשה על דבריהם

התשובות

השתדלנו להביא את תמצית דברי המפרשים, מלבד אלו המובאים בגמ' כמו תוס', מהרש"א רש"ש וכדו'

1. עי' שבת קנ. שנראה שטעמו משום דהוי הרהור ולכן מותר, ולפ"ז נצטרך לומר לת"ק שגם הרהור אסור (וכ"כ בתוס' ר"א), אמנם עי' לשון רש"י כאן שאינו דיבור שלם, ולפי זה נוכל לומר שבזה נחלקו האם מוגדר כדיבור או כהרהור, וכ"פ הריטב"א וכן נוכל לפרש בתוס' שכתבו שאמר לו בלשון שאלה, ולכן כשעושה הוא על פי הרהור ולא דיבור, ועי' תוס' שבת שם ד"ה אומר.

2. שיטת רש"י נדה כ; והר"ן כאן נראה שהוא איסור על הגברא מפני כבודו של ראשון וכו', אמנם שיטת רוב הראשונים שזהו איסור על החפצא שנעשה חתיכה דאיסורא אחר שהורה בה החכם, ונ"מ בין השיטות אם התיר השני אי חל בדיעבד, וכן אם החכם הראשון הורה להיתר אם יכול לאסור (ועי' רא"ש), ועי' מאירי שכתב נ"מ אם החכם עצמו יכול לחזור מהוראתו דלטעם דשוויא חתיכה דאיסורא לא יכול, אמנם בתומים כה' יג' הוכיח דזהו שוויא שיכול לחזור בו, ועוד נ"מ מ' אי יכול חכם אחר להתיר מקרה דומה למה שהורה הראשון שבזה אדרבה לטעם דשוויא יהיה מותר (מאירי הוריות ג.), ובענין אם האיסור על השואל או על החכם, זה ברור שלדעת רש"י וסייעתו האיסור הוא על השואל לשאול לחכם אחר, ולדעת הראשונים נראה יותר שהאיסור על החכם להורות וכמו שכתבו כאן התוס' ד"ה הנשאל, ועי' תוס' מה שהקשו ממעשה דארבא דצחנתא (לקמן מ.), עי' רא"ש, ובמשיב דבר (ח"ב ט') הביא מי שתירץ ששם לא היה ע"י שאלה, ותלה הדברים בהנ"ל מהו טעם האיסור אי משום שוויא או משום כבודו של חכם.

3. בדין בשל תורה הלך אחר המחמיר, כ"כ הרשב"א (שו"ת ח"א רנ"ג), וצ"ל דדעת החולקים דזה נאמר רק על ספק במציאות, ולגבי בשל סופרים הלך אחר המיקל, עי' בית הלוי (ח"ג א' ענף ט' ג') דזה הלכה מיוחדת במחלוקת בדבר דרבנן ואינו מהדין הכללי של ספק דרבנן לקולא, ולכן ת"ק חולק.

ע"ב

1. כן הקשה הראב"ד, וכל הקושיא רק למ"ד שם בגמרא דקבע היינו כל שאינו מחדש בה דבר, ומתוך דרך צרכי רבים יש להוסיף דזה כל התפילה, אבל צרכיו הפרטיים יש לבקש רק אח"כ.

לע"נ רבי חיים בן ציון בה"ג רבי משה זצ"ל נלב"ע טו' כסלו תשע"ח

להנצחות והארות 0527652935, או 7652935@gmail.com לקבלת הדף במייל שלח בקשה לכתובת זו, והדף יישלח אליך בל"ג מידי יום.

חדשו! נפתח קו טלפון בו ניתן לשמוע את השאלות והתשובות מידי יום-יום 0795255901 השאלות ינתנו מידי בוקר - התשובות, בשעות הערב, בקרוב יהיה ניתן להשאיר תשובות.